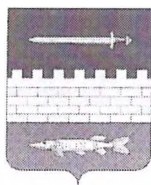

**СОВЕТ
НОВОШЕШМИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**
ул. Советская, д.80,
с. Новошешминск, 423190

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЯҢА ЧИШМӘ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
СОВЕТЫ**
Совет урамы, 80,
Яңа Чишмә авылы, 423190

тел.: (8-84348) 2-31-00, факс: (8-84348) 2-20-22, chishma@tatar.ru

Татарстан Республикасы
Яңа Чишмә муниципаль районы Советы
КАРАРЫ

2021 елның 24 ноябренән

№ 15-110

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма
комитеты турында нигезләмәне раслау хакында

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлдәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы, «Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә, Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Советы

КАРАР БИРӘ:

1. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты турындагы нигезләмәне (алга таба – Нигезләмә) расларга.

2. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Советының «Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты турындагы нигезләмә»не яңа редакциядә кабул итү турында» 2015 елның 18 мартындагы 42-248 номерлы карарын (28.06.2016 ел, № 15-64, 24.05.2017 ел, № 26-139, 28.08.2018 ел, № 40-228, 13.11.2019 ел, № 54-338, 16.12.2009 ел, № 55-344, 8.12.2020, № 3-22, 26.02.2001 ел, № 6-32, 21.04.20021 ел, № 8-63 үзгәрешләр белән) үз көчен югалткан дип танырга.

3. Әлеге карарны «Интернет» мәгълүмат – телекоммуникация чөптөрөндә «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында» <http://pravo.tatarstan.ru>, Яңа Чишмә муниципаль районының «Интернет» мәгълүмат–телекоммуникация чөптөрөнең рәсми сайтында <http://novosheshminsk.tatarstan.ru> бастырып чыгарырга.

4. Әлеге карар рәсми басылып чыкканнан соң үз көченә керә, Нигезләмәнең 8) пунктының 3.2 пунктчасы, 16) пунктының 4.3. пунктчасы 2022 елның 1 гыйнварыннан үз көченә керә.

5. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Советының законлылык, хокук тәртибе һәм җирлекләренә вәкиллекле органнары белән үзара хезмәттәшлек буенча даими депутат комиссиясенә йөкләргә.

Яңа Чишмә
муниципаль районы башлыгы

В. М. Козлов

Татарстан Республикасы
Яңа Чишмә муниципаль районы
Советының 2021 елның
«24» ноябрәндәге карары белән
расланган

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы
Башкарма комитеты турында
Нигезләмә

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты район жирле үзидарәсенә башкарма-боеру органы булып тора.

1.2. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитетының рәсми атамасы - Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты.

1.3. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты (алга таба - район Башкарма комитеты) район Советына хисап тотты һәм контрольдә тотылды.

1.4. Район башкарма комитетының мөһере, район гербы сурәтләнган бланклары, шулай ук район башкарма комитетына гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен тапшырылган Россия Федерациясә гербы сурәте төшерелгән түгәрәк мөһере бар.

1.5. Район башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары район бюджетында Россия Федерациясә бюджетларының чыгымнары классификациясә нигезендә аерым юл белән карала.

1.6. Район башкарма комитеты юридик зат булып тора. Район башкарма комитеты милек һәм милек булмаган хокукларны һәм бурычларны сатып алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта гариза бирүче яки жавап бирүче булып чыгыш ясарга хокуклы, мөстәкыйль баланска ия.

1.7. Район Башкарма комитетының урнашкан урыны (почта адресы): 423190 Россия Федерациясә, Татарстан Республикасы, Яңа Чишмә районы, Яңа Чишмә авылы, Совет урамы, 80 йорт.

2. Район Башкарма комитеты структурасы

2.1. Район Башкарма комитеты структурасы район Советы тарафыннан район Башкарма комитеты җитәкчесә тәкъдимә белән раслана.

2.2. Район Башкарма комитеты структурасына район Башкарма комитеты җитәкчесә, аның урынбасарлары, район Башкарма комитетының тармак (функциональ) һәм (яки) территориаль органнары керә.

3. Район Башкарма комитетының төп бурычлары һәм жирле әһәмияттәгә мәсьәләләр

3.1. Район башкарма комитеты район территориясендә жирле әһәмияттәгә мәсьәләләргә хәл итү, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен, шулай ук район составына керүче жирлекләргә жирле үзидарә органнары тарафыннан тапшырылган вәкаләтләргә гамәлгә ашыру буенча бурычларны тормышка ашыруны килешүләр нигезендә оештыра.

3.2. Район Башкарма комитеты компетенциясенә жирле әһәмияттәгә түбәндәгә мәсьәләләргә хәл итү керә:

1) район бюджеты проектын төзү, район бюджеты үтөү, аның үтөлешен контрольдө тоту, район бюджеты үтөлеше турында квартал отчетларын төзү һәм раслау.;

2) Россия Федерациясе законнарында билгеленгән вәкаләтләр чикләрендә жирлекләрне электр һәм газ белән тәэмин итүне оештыру;

3) район чикләрендә торак пунктлардан читтә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегә, район чикләрендә торак пунктлардан читтә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышына муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юл хәрәкәтен оештыру һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашыру өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

4) халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм жирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру.;

5) район территориясендә терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук терроризм һәм экстремизм күренешләре нәтижеләрен минимальләштерүдә һәм (яки) юк итүдә катнашу;

6) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, муниципаль район территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен үстерүгә, милли азчылыklarның хокукларын гамәлгә ашыруга, мигрантларның социаль һәм мәдәни жайлашуын тәэмин итүгә, милләтара (этникара) низагларны профилактикалауга юнәлтелгән чаралар эшләү һәм гамәлгә ашыру;

7) район территориясендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм бетерүдә катнашу;

8) муниципаль район чикләрендә шөһәр һәм авыл торак пунктларыннан читтә беренчел янғын куркынычсызлыгы чараларын тәэмин итү;

9) Муниципаль милиция тарафыннан район территориясендә жәмәгать тәртибен саклауны оештыру;

10) районның хезмәт күрсәтелә торган административ участогында полициянең участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә эш өчен бина бирү

11) жирлекара характердагы әйләнә-тирә мохитне саклау чараларын оештыру;

12) муниципаль мәгариф оешмаларында төп гомуми белем бирү программалары буенча һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне оештыру (федераль дөүләт белем бирү стандартлары нигезендә төп гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыруны финанс ягынан тәэмин итү вәкаләтләрәннән тыш), муниципаль мәгариф оешмаларында балаларга өстәмә белем бирүне оештыру (финанс белән тәэмин итү Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла торган өстәмә белем бирүдән тыш), муниципаль мәгариф оешмаларында балаларны карау өчен шартлар тудыру, үз вәкаләтләре чикләрендә балаларның каникул вакытында ялын оештыруны тәэмин итү чараларын, шул исәптән аларның тормыш һәм сәламәтлегә куркынычсызлыгын тәэмин итү чараларын гамәлгә ашыру;

13) гражданнырга түләүсез медицина ярдәме күрсәтүнең дөүләт гарантияләренәң территорияль программасы нигезендә муниципаль район территориясендә халыкка медицина ярдәме күрсәтү өчен шартлар тудыру;

14) район территориясендә каты коммуналь калдыкларны жыю, ташу, эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, күмү эшчәнлеген оештыруда катнашу;

15) территорияне планлаштыру буенча документларны раслау, муниципаль район территориясендә гамәлгә ашырыла торган шөһәр төзелешә эшчәнлеген тәэмин итүнең мәгълүмати системасын алып бару, муниципаль ихтыяжлар өчен район чикләрендә жир кишәрлекләрен резервлау һәм алу;

16) реклама конструкцияләрен урнаштыру, муниципаль район территориясендә реклама конструкцияләрен урнаштыруга һәм эксплуатацияләүгә рөхсәтләр бирү схемасын раслау, мондый рөхсәтләрне гамәлдән чыгару, муниципаль район территориясендә «Реклама турында» 2006 елның 13 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә

гамәлгә ашырыла торган үзбелдекле куелган реклама конструкцияләрен сүтү турында күрсәтмәләр бирү;

17) жирлекләрнең архив фондларын саклауны да кертеп, муниципаль архивны формалаштыру һәм карап тору;

18) муниципаль район составына керүче авыл жирлекләрен элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

19) жирлекара китапханәләр тарафыннан халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, аларның китапханә фондларын туплау һәм саклауны тәэмин итү;

20) муниципаль район составына керүче авыл жирлекләрен мәдәният оешмалары хезмәтләре һәм ял оештыру буенча хезмәтләр белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

21) район составына керүче жирлекләрдә жирле традицион халык сәнгәтен үстерү өчен шартлар тудыру;

22) район территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкәрләрен) саклау, куллану һәм популярлаштыру, мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау;

23) территориаль оборона һәм гражданның оборонасы, халыкны һәм район территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

24) район территориясендә дөвалау-савыктыру урыннарын һәм жирле әһәмияттәге курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәэмин итү, шулай ук жирле әһәмияттәге махсус сакланыла торган табигать территорияләреннән файдалану һәм аларны саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

25) район территориясендәге муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация өзерләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

26) су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәэмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

27) жирлекләрдә авыл хужалыгы житештерүен үстерү, авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыру, кече һәм урта эшкүарлыкны үстерүгә ярдәм итү, социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга, хәйрия эшчәнлегенә һәм волонтерлыкка ярдәм күрсәтү;

28) муниципаль район территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тәэмин итү, рәсми физкультура-сәламәтләндрерү һәм спорт чараларын үткөрүне оештыру;

29) балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча жирлекара характердагы чараларны оештыру һәм гамәлгә ашыру;

30) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

31) муниципаль район чикләрендә коррупциягә каршы тору чараларын гамәлгә ашыру;

32) адреслар бирүне, адресларны үзгәртү, юкка чыгаруны, урам-юл чөлтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яки муниципальәра әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементлары атамаларын бирүне, мондый атамаларны үзгәртү, юкка чыгаруны, дөүлөт адреслы реестрында мөгълүмат урнаштыруны гамәлгә ашыру;

33) федераль закон нигезендә комплекслы кадастр эшләрен башкаруны оештыру.

4. Район Башкарма комитеты вәкаләтләре

4.1. Район Башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

район бюджеты проектын (бюджет проектын һәм уртача вакытка исәпләнгән финанс планын) тәүне тәмин итә;

Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы нигезендә кирәкле документлар һәм материаллар белән район бюджеты проектын (бюджет проекты һәм уртача вакытка исәпләнгән финанс планы) район Советына раслауга кертә;

район бюджетының үтәлешен һәм бюджет хисаплылыгын тәүне тәмин итә, район бюджеты үтәлеше турында еллык отчетны район Советына раслауга тапшыра;

муниципаль бурыч белән идарә итүне тәмин итә;

«Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә социаль-икътисади үсеш стратегиясен эшли һәм тормышка ашыра;

районның социаль-икътисади үсеш планнарын һәм программаларын тормышка ашыруны тәмин итә;

районның социаль-икътисади үсеш планнары һәм программаларының үтәлеше турында хисаплар әзерләүне тәмин итә;

муниципаль берәмлек икътисади һәм социаль өлкәсе торышын характерлый торган статистик күрсәткечләр жыюны һәм күрсәтелгән мәгълүматларны дәүләт хакимияте органнарына законнарда билгеләнгән тәртиптә тапшыруны оештыра;

жирлекләренә бюджет тәмин ителеше дәрәжәләрен район бюджеты акчалары хисабына тигезләүне тәмин итә;

«Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» 2014 елның 28 июнендәге 172 – ФЗ номерлы Федераль законда каралган стратегик планлаштыруны гамәлгә ашыра.

2) муниципаль милек белән идарә итү, район территориясендә предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәتلәр өлкәсендә:

муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр булдыра, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль учреждениеләрне һәм предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм аларның житәкчеләрен биләп торган вазыйфадан азат итә;

предприятиеләр, оешмалар белән хезмәттәшлек турында килешүләр төзи;

район территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формасындагы предприятиеләр булдыруга ярдәм итә;

бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль заданиенә үтәлешен финанс белән тәмин итүне гамәлгә ашыра;

муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләренә хезмәт хакы күләмен һәм шартларын билгели;

Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнары нигезендә муниципаль учреждениеләр һәм предприятиеләр тарафыннан район Советы билгеләгән тәртиптә күрсәтелә торган хезмәтләргә тарифларны билгели һәм гамәлгә ашыра;

-муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрен сатып алуны гамәлгә ашыра, моның өчен каралган үз матди һәм финанс чараларын кулланып, район ихтыяжлары өчен эшләрнең заказчысы булып тора.

3) территориаль планлаштыру, жирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирәлекне саклау өлкәсендә:

районның территориаль планлаштыру документлары, башка шәһәр төзелеше документлары проектларын әзерли һәм район Советы раславына кертә һәм аларның үтәлешен тәмин итә;

район территориясендә гамәлгә ашырыла торган шәһәр төзелеше эшчәнлеген тәмин итүнең мәгълүмати системаларын алып баруны гамәлгә ашыра;

халыкка экологик хәл турында хәбәр итә, тиешле органнарда предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы, табигаттән файдалану турындагы законнарны бозучы гамәлләре турында хәбәр итә;

әйләнә-тирә мохитне саклау буенча чаралар оештыра;

коммуналь (көнкүрөш) һәм сәнэгать калдыкларын утильләштерүне һәм эшкәртүне оештыра;

район территориясендә дөвалау-савыктыру урыннарын һәм жирле әһәмияттәге курортларны саклауны булдыра, үстерүне һәм саклауны тәэмин итә, шулай ук жирле әһәмияттәге махсус сакланыла торган табигый территорияләрдән файдалану һәм аларны саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра;

Россия Федерациясенә су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесе вәкаләтләрен гамәлгә ашыра, шәхси һәм көнкүрөш ихтыяжлары өчен гомуми файдаланудагы су объектларыннан гражданның, гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына ирекле үтеп керүен тәэмин итүне дә кертеп, файдалану кагыйдәләрен билгели;

район, район составына керүче авыл жирлекләре ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрен башкаруны, федераль закон нигезендә ясалма жир участогы төзү турында килешү төзү хокукына ачык аукцион үткөрүне тәэмин итә;

территорияне планлаштыру буенча документларны раслай;

жир кишәрлегенә шәһәр төзелеш планын бирә, капитал төзелеш объектларын төзөгәндә, реконструкцияләгәндә объектларны файдалануга тапшыруга рөхсәт бирә;

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеш кодексында каралган очрактарда биналарны, корылмаларны карауны гамәлгә ашыра һәм мондый тикшерүләр барышында ачыкланган бозуларны бетерү турында күрсәтмәләр бирә;

индивидуаль торак төзелеш объекттын яисә бакча йортын төзү яки реконструкцияләү планлаштырыла торган төзелеш объектның яисә бакча йортының параметрларын билгеләнгән параметрларга һәм жир кишәрлегендә индивидуаль торак төзелеш объекттын яки бакча йортын урнаштыруның рөхсәт ителгән параметрларга туры килү-килмәве турында хәбәрнамәне, индивидуаль торак төзелеш яисә бакча йорты параметрларын билгеләнгән параметрларга туры килмәве һәм (яисә) жир кишәрлегендә индивидуаль торак төзелеш объекттын яки бакча йортын урнаштыруның рөхсәт ителмәве турында хәбәрнамәне, авыл жирлекләре территорияләрендә урнашкан жир кишәрлекләрендә индивидуаль торак төзелеш яки бакча йортларын төзөгәндә яки реконструкцияләгәндә шәһәр төзелеш эшчәнлегенә турындагы закон таләпләренә туры килү-килмәү турында хәбәрнамәләренә жибәрә, максатчан билгеләнеше буенча кулланылмый торган яисә Россия Федерациясе законнарын бозып файдаланыла торган жир кишәрлеген алу турында карарлар кабул итә, үз белдеге белән төзелелгән корылманы сүтүне яисә Россия Федерациясе шәһәр төзелеш кодексында каралган очрактарда билгеләнгән таләпләргә туры китерүне гамәлгә ашыра;

4) Төзелеш, транспорт һәм элемент өлкәсендә:

район территориясендә торак төзелеш өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

район чикләрендә торак пунктлардан читтә урнашкан жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыруны тәэмин итә, район чикләрендә торак пунктлардан читтә урнашкан жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышын муниципаль контрольне гамәлгә ашыра, юл хәрәкәтен оештыру аларда юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итә, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашыру өлкәсендә башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыра һәм муниципаль транспорт оешмалары булдыру яки халыкка транспорт хезмәте күрсәтүгә килешү нигезендә башка транспорт предприятиеләре һәм оешмаларын жәлеп итү юлы белән район чикләрендәге жирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыруны тәэмин итә;

район чикләрендәге торак пунктлар арасында халыкка хезмәт күрсәтүче жәмәгать транспортының маршрутларын, хәрәкәт графигын, тукталыш урыннарын раслый һәм килештерә;

район чикләрендә жәмәгать транспорты тукталышлары өчен бүлеп бирелгән урыннарны тәзекләндерүне тәмин итә;

жирлекләргә элемтә хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра.

5) торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеп арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны гамәлгә ашыра, район чикләрендә муниципаль торак фонд тәшкил иткән күп фатирлы йортларга, биналарга энергетика тикшерүен оештыра, энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеп арттыру турында законнарда каралган башка чаралар оештыра һәм үткәрә;

район чикләрендә муниципаль торак фонды булган күп фатирлы йортларга энергетика тикшерүен үткәрүне оештыра һәм энергия саклау һәм энергетика нәтижәләлеп арттыру турында законнарда каралган башка чаралар оештыра һәм үткәрә;

район чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жирлекләргә электр һәм газ белән тәмин итүне оештыра;

район составына керүче авыл жирлекләргә жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

жирлекар китапханәләр тарафыннан халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне, аларның китапханә фондларының сакланышын тәмин итүне һәм туплауны оештыра;

муниципаль район составына керүче жирлекләрдә жирле традицион халык сәнгәт үстерү өчен шартлар тудыра;

муниципаль район составына керүче авыл жирлекләргә ял оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыруны тәмин итә;

жирлекләрдә авыл хужалыгы житештерүен үстерү, авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыра, кече һәм урта эшкәрүчү үстерүгә ярдәм итә, социаль юнәлешле коммерцияле булмаган оешмаларга, хәйрия эшчәнлегенә һәм волонтерлыкка ярдәм итә;

район территориясендә физик культура һәм массакүләм спортны үстерүне тәмин итә, рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чаралары үткәрүне оештыра;

«Жылылык белән тәмин итү турында» Федераль законда каралган жылылык белән тәмин итүне оештыру вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

муниципаль район территориясендә реклама конструкцияләргә урнаштыруга рөхсәт бирә, мондый рөхсәтләргә гамәлдән чыгара, муниципаль район территориясендә үз белдәге белән яңа урнаштырылган реклама конструкцияләргә демонтажлау турында күрсәтмәләр бирә;

район территориясендә каты коммуналь калдыкларны жыю, ташу, эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, күмү эшчәнлеген оештыруда катнаша.

6) Мәгариф һәм сәламәтлек саклау өлкәсендә:

муниципаль мәгариф оешмаларында төп гомуми белем бирү программалары буенча һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне оештыру (федераль дөүләт белем бирү стандартлары нигезендә төп гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыруны финанс ягыннан тәмин итү вәкаләтләреннән тыш), муниципаль мәгариф оешмаларында балаларга өстәмә белем бирүне оештыра (Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары финанс ягыннан тәмин ителә торган балаларга өстәмә белем бирүдән тыш), муниципаль мәгариф оешмаларында балаларны карау һәм тәрбияләүне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра, шулай ук тормышы һәм сәламәтлеге иминлеген тәмин итү чараларын да кертеп, каникул чорында балаларның ялын оештыруны тәмин итү чараларын үз вәкаләтләргә чикләрендә гамәлгә ашыра;

муниципаль белем бирү оешмаларының биналарын һәм корылмаларын карап тотуны, алар янәшәсендәге территорияләрне төзекләндерүне тәэмин итә;

мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми һәм урта гомуми белем бирү программалары буенча белем алырга тиешле балаларның исәбен алып бара, муниципаль белем бирү оешмаларын конкрет территорияләргә беркетә;

район территориясендә балаларга өстәмә белем бирүне (төбәк әһәмиятендәге учреждениеләрдә балаларга өстәмә белем бирүдән тыш) һәм һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә белем бирүне, шулай ук үз вәкаләтләре чикләрендә балаларның каникул вакытында ялын оештыруны тәэмин итү чараларын, шул исәптән аларның тормыш һәм сәламәтлеге куркынычсызлыгын тәэмин итү чараларын да кертәп, тормышка ашыруны оештыра;

район территориясендә халыкка медицина ярдәме күрсәтү өчен шартлар тудыра (Россия Федерациясә Хөкүмәте тарафыннан расланган Россия Федерациясә гражданнына түләүсез медицина ярдәме күрсәтүнең территориаль программасы нигезендә башкарма хакимиятнең федераль органы карамагындагы медицина учреждениеләрендә халык медицина ярдәме белән тәэмин ителә торган территорияләр исемлегенә кертелгән жирлекләрдән тыш);

балалар һәм яшьләр (волонтерлык) белән эшләү буенча чаралар оештыра һәм тормышка ашыра;

муниципаль мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында балаларны карау һәм тәрбия кылу, балаларны карап тоту өчен шартлар тудыра;

жирлек халкының массакүләм ял итүе өчен шартлар тудыра һәм халык күпләп ял итә торган урыннарны төзекләндерүне оештыра, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына ирекле үтеп керүен тәэмин итә;

район территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакүләм спорт үсеше өчен шартлар тәэмин итә, районда рәсми физкультура - сәламәтләндерү һәм спорт чаралары үткөрүне оештыра.

7) гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү, халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә:

федераль закон нигезендә муниципаль милиция тарафыннан жәмәгать тәртибен саклауны оештыруны тәэмин итә;

район чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм бетерүдә катнаша;

гражданның оборонасы, халыкны һәм район территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен жирле финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыруны тәэмин итә;

район территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне мобилизация эзәрләү чараларын оештыра һәм тормышка ашыра;

үз вәкаләтләре чикләрендә гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы турында халыкка үз вакытында житкерүне һәм хәбәр итүне тәэмин итә;

су объектларында кешеләрнең иминлеген тәэмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау буенча чараларны тормышка ашыруны тәэмин итә;

район чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча жирле референдумны эзәрләү һәм үткөрүне, тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник яктан тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

үз вәкаләтләре чикләрендә терроризм һәм экстремизмны профилактикалау, шулай ук район территориясендә терроризм һәм экстремизм күренешләре нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү буенча чаралар күрүне тәэмин итә;

терроризмны профилактикалау, шулай ук аның күренешләре нәтижеләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү өлкәсендә муниципаль программалар эшли һәм тормышка ашыра;

муниципаль берәмлекләрдә террорчылыкның асылын һәм аның ижтимагый куркынычын аңлату, шулай ук граждандарда террорчылык идеологиясен кабул итмәү буенча мәгълүмати-пропаганда чараларын, шул исәптән мәгълүмат материалларын, матбугат продукциясен тарату, аңлату эшләре алып бару һәм башка чаралар уздыру юлы белән оештыра һәм үткәрә;

терроризмны профилактикалау, шулай ук аның күренешләре нәтижеләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү буенча чараларда катнаша;

муниципаль милектәге яисә жирле үзидарә органнары карамагындагы объектларның террорчылыктан сакланышына карата таләпләрнең үтәлешен тәмин итә;

терроризмны профилактикалауда катнашу мәсьәләләре буенча, шулай ук аның күренешләренең нәтижеләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү мәсьәләләре буенча төкәдимнәрне Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына жиберә;

район чикләрендә коррупциягә каршы торучу чараларын гамәлгә ашыра;

милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, район территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниәтен үстерүгә һәм үстерүгә, аз санлы халыкларның һәм башка милли азчылыklarның хокукларын тормышка ашыруга, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясен тәмин итүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлтелгән чараларны эшләүне һәм тормышка ашыруны тәмин итә;

милләтара һәм конфессиональара татулыкны ныгытуга, район территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниәтен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлтелгән чараларны тормышка ашыру өчен шартлар тудыра;

8) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә:

федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә районның жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән матди һәм финанс чараларын исәпкә алып бара һәм тиешле файдалануны тәмин итә;

федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән төрлө тапшырылган дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

законнар нигезендә бирелгән дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалануны тәмин итә.

4.2. Район башкарма комитеты, законнар, әлеге Устав, район Советы карарлары белән район Советы, район башлыгы яки башка жирле үзидарә органнары вәкаләтләреннән тыш, районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча башка вәкаләтләрен дә башкара.

4.3. Район Башкарма комитеты түбәндәге хокукларга ия:

1) район музейларын булдыра;

2) опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнаша;

3) муниципаль район территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләренң хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

4) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм район территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны тормышка ашыруга ярдәм итә;

5) 2008 елның 31 декабренә аның карамагында булган югары белем бирү муниципаль мәгариф оешмаларын гамәлгә куючы функцияләрен гамәлгә ашыра;

6) туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

7) кеше хокукларын тээмин итүгә жәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүче ижтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтә;

8) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук гомумроссия инвалидлар ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтә;

9) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182 – ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыра.

10) «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законнда каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыра;

11) «Кан һәм аның компонентлары донорлыгы турында» 2012 елның 20 июлендәге Федераль законда каралган чараларны гамәлгә ашыра.;

12) федераль законнар белән билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү сыйфатын бәйсез бәяләүне үткөрүне оештыру өчен шартлар тудыра, шулай ук ведомство буйсынуындагы оешмалар житәкчеләре эшчәнлеген бәяләгәндә оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларын бәйсез бәяләү нәтижәләрен куллану һәм оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларын бәйсез бәяләү нәтижәләре буенча ачыкланган житешсезлекләренә бетерү буенча чаралар күрүне федераль законнар нигезендә тикшереп тора;

13) инвалидларның, сәламәтлекләре чикләнгән затларның, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм итә;

14) полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләп торучы хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр тарафыннан күрсәтелгән вазыйфаны биләү чорында торак урыны бирә;

15) алкоголь, наркотик яки башка токсик исерек хәлдә булган затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыра;

16) муниципаль янгын сагын булдыра.

5. Район Башкарма комитеты житәкчесе

5.1. Район башкарма комитетын район Башкарма комитеты житәкчесе житәкли.

5.2. Район Башкарма комитеты житәкчесе әлеге вазифага контракт буенча билгеләнүче жирле үзидарә органының вазыйфаи заты булып тора.

5.3. Район Башкарма комитеты житәкчесе үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

5.4. Аерым оештыру-боеру функцияләрен гамәлгә ашыру өчен район Башкарма комитеты житәкчесе урынбасарлары бар. Район Башкарма комитеты житәкчесе вакытлыча булмаганда (авыруга яки ялга бәйле рәвештә) яки аның үз вазыйфаларын башкару яисә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылса, аның вәкаләтләрен район Башкарма комитеты житәкчесе урынбасарларының берсе башкара.

5.5. Район Башкарма комитеты житәкчесе «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрәндәге 230-ФЗ номерлы Федераль законда, «Аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм аларны саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль законда каралган чикләүләренә һәм тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш.

6. Район Башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү тәртибе

6.1 район Башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү конкурс нигезендә башкарыла.

Район Башкарма комитеты җитәкчесе вазифасына конкурс үткөрү тәртибе район Советы карары белән билгеләнә.

Конкурс шартлары, аны үткөрү датасы, вакыты һәм урыны турында белешмәләр, контракт проекты массакуләм мәгълүмат чараларында конкурс уздырылган көнгә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарга тиеш.

6.2. Конкурсны үткөрү өчен Конкурс комиссиясе төзелә. Конкурс комиссиясе әгъзаларының гомуми саны район Советы тарафыннан билгеләнә.

Конкурс комиссиясе әгъзаларының яртысы район Советы, ә икенче яртысы Татарстан Республикасы Президенты тарафыннан билгеләнә.

6.3. Зат Башкарма комитеты җитәкчесе вазифасына конкурс нәтижеләре буенча конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасынан район Советы тарафыннан билгеләнә.

6.4. Район Башкарма комитеты җитәкчесе өчен контракт шартлары район Советы тарафыннан раслана. Федераль закон яисә Татарстан Республикасы законы белән районның җирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрен тапшырганда, контрактка законнарда билгеләнгән шартлар кертелә.

6.5. Район Башкарма комитеты җитәкчесе белән килешү район Башлығы тарафыннан төзелә.

7. Башкарма комитет җитәкчесенең вәкаләтләр срогы

7.1. Башкарма комитет җитәкчесе белән Контракт муниципаль районы Советының Башкарма комитет җитәкчесе вазифасына затны билгеләү турында Карар кабул иткән вәкаләтләре срогына төзелә.

7.2. Район Советы вәкаләтләре вакыты чыккач, район Башкарма комитеты җитәкчесе үз вәкаләтләрен билгеләнгән тәртиптә Башкарма комитетның яңа җитәкчесе билгеләнгәнчә дәвам итә..

8. Район Башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләре

8.1. Район Башкарма комитеты җитәкчесе:

1) район Башкарма комитеты эшчәнлегә белән җитәкчелек итә, район Башкарма комитеты тарафыннан аның компетенциясенә керүче вәкаләтләргә башкарганда шәхси җаваплылык тотат;

2) район Советы, район Башлығы, районның башка җирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дәүләт хакимияте органнары, граждандар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә район Башкарма комитеты исемнән эш йөртә;

3) район Советы раславына район Башкарма комитеты структурасы проектын кертә, хезмәткәрләргә иң чик саны һәм хезмәт өчен түләү фонды белән билгеләненеп расланган структура нигезендә Башкарма комитетның штат расписаниесен раслай;

4) район башлығы белән килештереп, район Башкарма комитеты җитәкчесе урынбасарларын билгеләп куя һәм вазифаларынан азат итә, алар арасында вазифаларны бүлү, муниципаль хезмәткәрләргә һәм район Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазифага билгели һәм вазифадан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тотат, аларга карата кызыксындыру чараларын һәм дисциплинар җәза билгели;

5) расланган бюджет нигезендә үз вәкаләтләре һәм Башкарма комитет компетенциясе чикләрендә район акчалары белән эш итә;

6) район Советы карарлары нигезендә муниципаль бурыч алулар, муниципаль кыйммәтле кәгазьләр чыгару, кредитлар алу һәм муниципаль гарантияләр би­рү юлы белән гамәлгә ашыра;

7) район Башкарма комитеты тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүлөт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруны гамәлгә ашыра һәм (яисә) гамәлгә ашыруны тәэм­ин итә, аларның үтәләше өчен җавап тотта, тапшырылган дөүлөт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

8) район Башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук Башкарма комитет эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

9) елына кимендә бер тапкыр яки район Советы таләбе буенча район советына үз эшчән­легә һәм Башкарма комитет эшчән­легә турында хисап бирә;

10) халыкка район Башкарма комитеты эшчән­легә турында мәг­лүмат бирә, район Башкарма комитеты хезмәткәр­ләре тарафыннан гра­жданнарны кабул итүне оештыра, атнага кимендә бер тапкыр гра­жданнарны кабул итә, гра­жданнарның тәк­ъдимнәрән, гаризаларын һәм шикәят­ләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

11) дөүлөт һәм башка органнарда район мән­фәгать­ләрен тәэм­ин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, район Башкарма комитеты исем­нән судка гариза бирә, ышаныч­намә­ләр бирә;

12) законнар, муниципаль берәмлек Уставы, район Советы карарлары һәм төзелгән контракт нигезендә башка вәкаләт­ләр башкара.

9. Район Башкарма комитеты эшчән­леген оештыру

9.1. Район Башкарма комитеты структурасына аның җитәкчесе, урынбасарлары, район Башкарма комитетының тармак (функциональ) һәм (яки) территориаль органнары керә.

9.2. Район Башкарма комитеты структурасы Район Советы тарафыннан район Башкарма комитеты җитәкчесе тәк­ъдиме белән раслана.

9.3. Башкарма комитетның структур бүлекчә­ләре бердәм башлангыч нигезендә эш итүче җитәкчеләр тарафыннан җитәкчелек ителә. Башкарма комитетның структур бүлекчәсе җитәкчесе башкарма комитет җитәкчесенә һәм башкарма комитет җитәкчесенең структур бүлекчәнең эш юнә­леше белән шөг­иль­ләнүче урынбасарына, шулай ук башкарма комитет җитәкчесенең башка урынбасарларына һәм башкарма комитетның эш­ләр идарәчесенә аларның компетенциясе мәсьә­лә­ләре буенча турыдан-туры буйсына.

10. Хезмәт мөнәсәбәт­ләре

10.1. Район Башкарма комитетында хезмәт итү - Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә башкарыла торган муниципаль хезмәт. Район Башкарма комитетында муниципаль вазыйфаларда хезмәт итүче затлар муниципаль хезмәткәр­ләр булып торалар.

10.2. Район Башкарма комитеты һәм муниципаль хезмәткәр­ләр (муниципаль хезмәткәр­ләр һәм техник хезмәткәр­ләр) арасындагы мөнәсәбәт­ләр хезмәт законнары, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары белән җайга салына.

10.3. Район Башкарма комитеты һәм ведомство карамагындагы учреждениеләр һәм предприятиеләр җитәкчеләре арасындагы мөнәсәбәт­ләр хезмәт законнары, гра­жданнар законнары белән җайга салына, алар белән хезмәт килешү­ләре төзелә.

10.4. Район Башкарма комитеты хезмәткәр­ләренең хезмәт ха­кы законнарда һәм муниципаль нор­матив хокукый актларда билгеләнгән тәр­тип­тә башкарыла.

10.5. Район башкарма комитеты Хезмәтне саклау буенча Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында каралган чараларны тор­мыш­ка ашыра һәм законнарда билгеләнгән җавап­лы­лык тотта.

11. Район Башкарма комитетының мөлкәт һәм финанс эшчәнлегә

11.1. Район башкарма комитеты бу максатларга муниципаль район бюджетында каралган акчалар чикләрендә чыгымнар сметасы нигезендә финанслана.

11.2. Башкарма комитетның финанс һәм икътисади нигезен муниципаль район бюджеты, Башкарма комитет карамагына тапшырылган функцияләргә тәэмин итү өчен төзелгән муниципаль предприятие һәм учреждение акчалары, шулай ук идарә функцияләрен гамәлгә ашыру өчен Башкарма комитетка тапшырылган башка муниципаль мөлкәт тәшкил итә.

12. Район Башкарма комитетының хокукый актлары

12.1. Район башкарма комитеты законнар, Яңа Чишмә муниципаль районы Уставы һәм район Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләргә чикләрендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләр һәм җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча карарлар, шулай ук район Башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләргә буенча күрсәтмәләр чыгара.

13. Район башкарма комитетын бетерү һәм үзгәртеп кору

13.1. Район башкарма комитетын бетерү һәм үзгәртеп кору федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында һәм районның җирле үзидарә органнарының хокукый актларында каралган тәртиптә гамәлгә ашырыла.